

Asia: VN/13206/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi vetymarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry (SBB) kiittää mahdollisuudesta lausua vetymarkkinalakia ja siihen liittyviä säädosmuutoksia koskevasta luonnoksesta.

SBB pitää tärkeänä, että Suomen energiamarkkinoiden sääntelyä uudistetaan vastaamaan Euroopan unionin kaasumarkkinapaketin tavoitteita sekä mahdollistamaan vetytalouden kehittyminen. Samalla on huolehdittava siitä, että sääntely tukee myös uusiutuvien kaasujen, erityisesti biokaasun ja biometaanin, markkinoiden kasvua.

Biometaani on jo tänään kaupallisesti saatavilla oleva, kotimainen ja skaalautuva ratkaisu liikenteen, teollisuuden ja energiantuotannon päästövähennyksiin. Sääntelyn tulee varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset biometaanille suhteessa muihin uusiutuviin ja vähähiilisiin kaasuihin.

Biokaasun rooli energiasiirtymässä tulee tunnistaa vetytalouden rinnalla

Vetytalous tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia Suomen teollisuuden uudistumiselle, mutta samalla on tunnistettava, että biokaasu ja biometaani tuottavat päästövähennyksiä jo nyt. Biokaasuinvestoinnit tukevat huoltovarmuutta, energiaomavaraisuutta, ravinteiden kierrätystä sekä maatalouden ja jätehuollon ilmastotavoitteita.

SBB pitää tärkeänä, että kansallisessa energia- ja teollisuuspolitiikassa vetytaloutta ja biokaasutaloutta kehitetään rinnakkain toisiaan täydentävinä ratkaisuin. SBB pitääkin hyvänä, että

esityksessä ehdotetaan säädettäväksi energiaverkkojen integroidusta kehittämisestä siten, että sähkön, maakaasun ja vedyn verkkojen kehittäminen tapahtuu koordinoitusti, kustannustehokkaasti ja energiajärjestelmän kokonaistehokkuutta edistäen.

Aktiivinen asiakas

Maakaasumarkkinalakiin esitetään kaasumarkkinadirektiivin mukaisesti lisättäväksi maakaasumarkkinoilla toimivan aktiivisen asiakkaan käsite. Periaate on otettu sähkömarkkinalainsäädännöstä, ja SBB kannattaa sen sisällyttämistä myös maakaasumarkkinoille.

Tunnistamme kuitenkin, että toimeenpanoon voi liittyä haasteita, koska kyseessä on uusi toimintamalli, josta ei vielä ole käytännön kokemuksia. Lakiesityksessä todetaan, ettei aktiivisten asiakkaiden määrän odoteta muodostuvan suureksi.

SBB:n arvion mukaan tässä vaiheessa on kuitenkin vielä vaikea arvioida, kuinka laajasti toimintamallia tullaan hyödyntämään, sillä mekanismin käytännön toimivuudesta ei ole kokemuksia ja kansallinen agribiomassaan perustuva biometaanin tuotanto on vasta kasvuvaiheessa. SBB pitää tärkeänä, että aktiivisen asiakkaan mallia hyödynnetään täysimääräisesti EU-säädösten mahdollistamissa puitteissa ja että sääntelyn toimivuutta seurataan aktiivisesti. Mikäli kansallisessa toimeenpanossa havaitaan markkinoiden kehittymistä rajoittavia esteitä, tulee sääntelyä tarvittaessa tarkistaa.

Markkinoille pääsyn edellytykset

Biometaanin syöttäminen olemassa olevaan kaasuverkkoon on yksi keskeinen keino kasvattaa uusiutuvan kaasun käyttöä Suomessa. SBB pitää tärkeänä, että verkkoon pääsyä koskevat säännökset säilyvät avoimina, syrjimättöminä ja kustannustehokkaina.

Maakaasumarkkinalain 15 §:ään esitetään, että laatu- ja muut tekniset vaatimukset perustuisivat sovellettaviin eurooppalaisiin standardeihin ja että niiden tavoitteena olisi varmistaa, ettei verkkoon syötettävä kaasu aiheuta häiriöitä verkossa tai siihen kytketyissä laitteistoissa. SBB kannattaa sitä, että verkkoon liitettävien tuotantolaitosten tekniset vaatimukset perustuvat yhdenmukaisiin eurooppalaisiin standardeihin. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, etteivät tekniset vaatimukset tai niiden kansallinen soveltaminen muodosta tarpeettomia esteitä biometaanille. Sääntelyn tulee olla ennakoitavaa, suhteellista ja teknologianeutraalia siten, että uusiutuvien kaasujen tuotantoa voidaan kasvattaa kustannustehokkaasti.

Biokaasua tuotetaan, varastoidaan, kuljetetaan ja jaellaan merkittäviä määriä nyt ja tulevaisuudessa myös kaasuverkkojen ulkopuolella (ns. off-grid). Tämä voi tapahtua esimerkiksi jakeluna suoraan biokaasulaitoksen yhteydessä, konttikuljetuksina sekä paikallisten putkiverkostojen kautta. Biokaasu voi olla raakakaasua, paineistettua tai nesteytettyä biometaanina.

Paikalliset biokaasuverkot voivat merkittävästi edistää ravinteiden kierrätystä, alueellista energiaomavaraisuutta sekä maatalouden ja teollisuuden vähähiilistymistä. Sääntelyn tulee olla tältä osin selkeää ja ennakoitavaa, jotta investointeja ei tarpeettomasti hidasteta.

Maakaasumarkkinalain soveltamisalan rajaukset (erityisesti 2 § ja osin myös 4 §) ovat merkityksellisiä, koska ne vaikuttavat muun muassa raportointivelvoitteisiin, asiakas- ja laskutussäännöksiin, vertailutietovelvoitteisiin, tiedonvaihtojärjestelmävelvoitteisiin sekä eriyttämisen ja valvontavelvoitteisiin. Lisäksi maakaasumarkkinalakiin esitetään lisättäväksi aktiivisen asiakkaan käsite, joka voi tuoda mukanaan uusia poikkeuksia biokaasualan toimijoille, mikä voi osaltaan lisätä tulkintatarpeita.

SBB:n näkemyksen mukaan lähtökohtana tulee olla, ettei maakaasumarkkinalain velvoitteita sovelleta verkkojen ulkopuoliseen varastointiin ja jakeluun riippumatta siitä, onko kyse raakabiokaasusta, paineistetusta vai nesteytetystä biometaanista.

SBB tunnistaa, että potentiaalista tulkinnanvaraisuutta voi liittyä siihen, missä vaiheessa uusiutuvan kaasun paikallinen jakeluverkko katsotaan maakaasumarkkinalain tarkoittamaksi jakeluverkoksi ja milloin kyse on edelleen verkkosääntelyn ulkopuolisesta paikallisesta järjestelystä. SBB katsoo, että lakiin tai vähintään sen perusteluihin olisi perusteltua lisätä selkeä linjaus siitä, että maantieteellisesti rajatut uusiutuvan kaasun paikallisverkot, joita ei ole liitetty valtakunnalliseen maakaasuverkkoon, eivät kuulu vähittäismarkkinoita koskevien uusien velvoitteiden piiriin, elleivät ne tosiasiallisesti harjoita avointa jakeluverkkotoimintaa.

SBB:n arvion mukaan perustelumuistio ei anna täysin selkeää kuvaa, mitä maakaasumarkkinalain mukaisia velvoitteita sovelletaan biokaasun verkko- ja off-grid-toimintoihin, sillä kokonaisuus on verraten hajanainen ja lainsäädäntö sisältää useita poikkeuksia (mm. paikalliset kaasuverkot, aktiiviset asiakkaat, nesteytetyn biometaanin valmistus ja jakelu LNG-terminaalien ulkopuolella). SBB ehdottaa, että perustelumuistioon lisätään erillinen yhteenveto tai selventävä kappale, jossa kuvataan sääntelyn soveltamista biokaasuun ja biometaaniiin eri tilanteissa.

”Kansalaisten energiayhteisöt”-määritelmä esitetään lakiin energiamarkkinoiden valvonnasta. Tässä kohtaan haluamme huomauttaa, että alkuperätakuulain muutosesityksen (VN/13157/2023) yhteydessä käytetään termiä ”uusiutuvan energian yhteisö”. SBB pitää tärkeänä, että terminologia on yhteneväinen eri säädöksissä epäselvyyksien estämiseksi.

Torppa Hannes
Suomen Biokierto ja Biokaasu ry